

Informační vzdělávání: zahraniční zkušenosti (USA + Kanada)

Hana Landová, ÚISK FF UK & SIC ČZU

Vizitka

- Od r. 2002 SIC ČZU v Praze
- ÚISK FF UK
- Komise IVIG AKVŠ
- Publikační činnost
- Aktuálně: Standing Committee ECIL (říjen 2013)

Zkušenosti zpoza oceánu

- 2004/2005 Univ. of North Carolina - Chapel Hill
- 2008-2011 Toronto
- Konference: ALA (Boston, Chicago), IFLA (Quebec City)
- Členství v ALA/ACRL
- Osobní kontakty

Specializace

- Vysokoškolské knihovny
- Informační vzdělávání
- Komunitní funkce knihoven
- Programy na rozvoj čtenářských dovedností

... na to vše dnes přijde řada

Důležité výchozí koncepty

- Informační gramotnost
- Informační vzdělávání
- Referenční a rešeršní služby v kontextu IV
- Vyučující / učící knihovník
(*teaching librarian*)
- Čtenářství

Několik postřehů na úvod

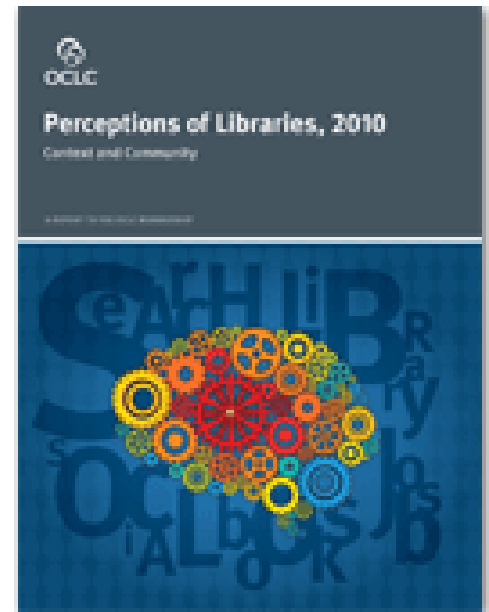
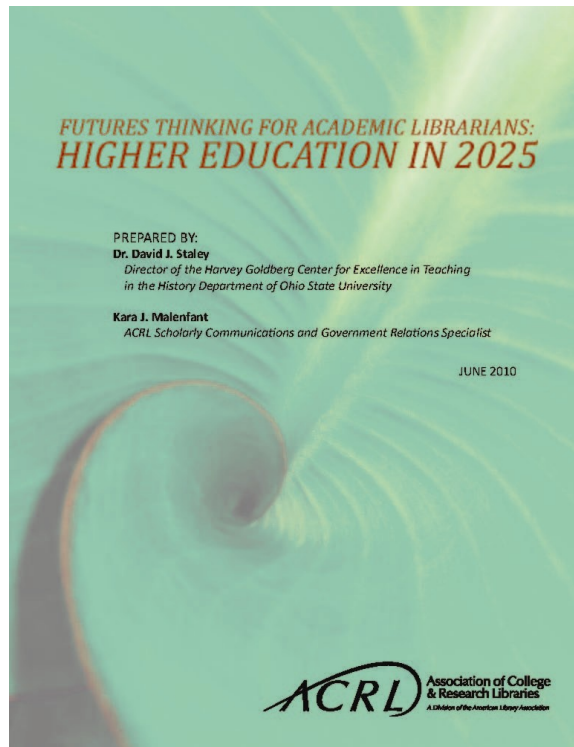
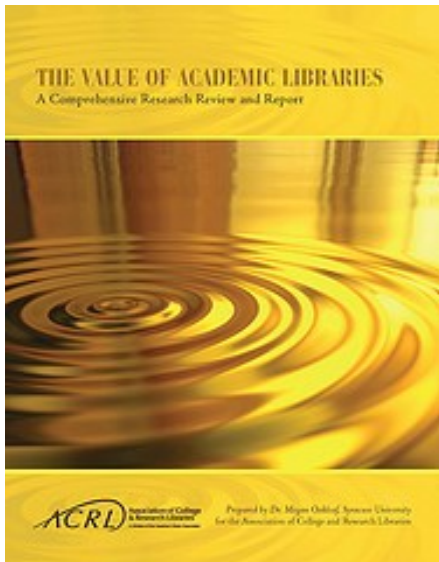
- Do IV zapojeny různé typy knihoven
- Práce již s těmi nejmenšími a jejich rodiči
- Souvislost IV a rozvoje čtenářství
- Velmi důležitá funkce školních knihoven
- Veřejné knihovny jako komunitní centra (Toronto!)
- Spolupráce SŠ a VŠ v oblasti inform. vzdělávání

Odborné zázemí

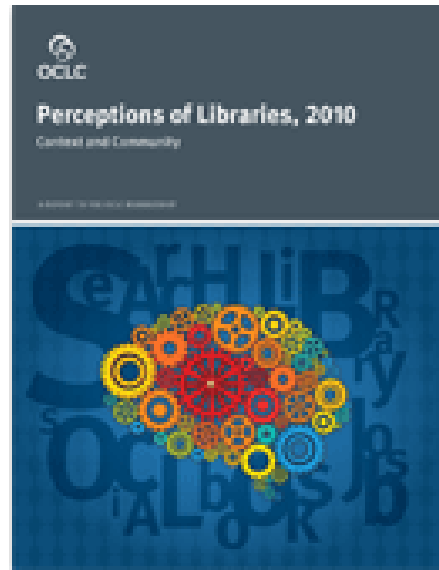
- Profesionální organizace: ALA / ACRL, ASL
- Jednotlivé knihovny
- Neziskovky
- Knihovnické školy (pozn.: akreditace ALA)

Z čeho můžeme vycházet?

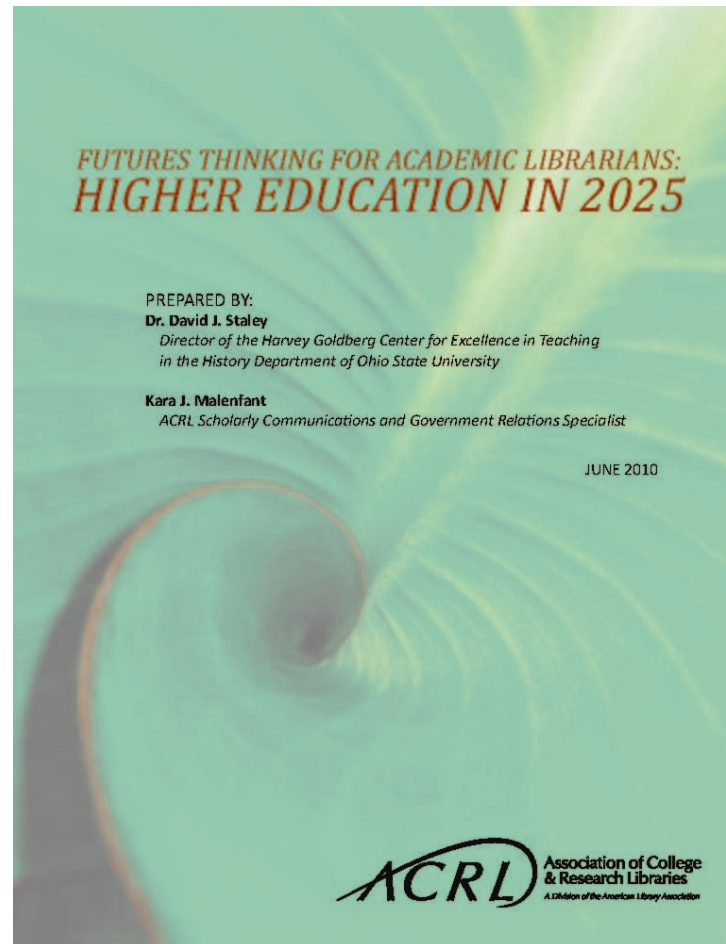
- Zajímavé publikace věnované budoucnosti
- Důkladné a dlouhodobé výzkumy
- Trendy ve vzdělávání
- Vliv technologií
- Proměny uživatelů (např. studentů) –
v závislosti na generaci, zkušenostech, typu studia

Perceptions of libraries, 2010

Future Thinking for Academic Librarians ...

- Připraveno v rámci ACRL – spolupráce mnoha knihovníků a dalších expertů
- Několik možných scénářů dalšího vývoje
- Pravděpodobnost a časový výhled
- Příležitosti a hrozby pro VŠ knihovny

Veřejné knihovny

(na příkladu Toronto Public Library)

- Pestrá komunita = pestré komunitní funkce knihovny
- Vzdělávání (ESL, Citizenship, Job Searching ...)
- Program „*Ready for Reading*“
- *School Club, Reading Club, Movie Time*

Školní knihovny

(na příkladu vybraných knihoven v Severní Karolíně a Michiganu)

- Pojem „*teacher librarian*“: vymezení
- Provoz školní knihovny
- Spolupráce s pedagogy
- Informační vzdělávání
- Další aktivity (*Battle of Books*)

Vysokoškolské knihovny: širší kontext

- Postavení v rámci VŠ
- Role knihovníka
- Knihovna jako: prostor, sbírky a lidé
- Začlenění do výuky
- Způsob studia a výuky

Do knihovny pro jedničky!

- Mnoha studiiemi prokázaná vazba mezi studijními úspěchy a pravidelným využíváním služeb knihovny
- Od počátku studia: „first year experience“
- Úloha informačního vzdělávání
- Význam prostředí, prostoru, atmosféry
- Reakce na změny ...

Novinky na univerzitách

- Komunikace a spolupráce na globální úrovni
- Decentralizace, rozmanité výzkumné týmy nesoustředěné do jedné instituce
- Hry jako nástroj učení; vizualizace; “case-based learning”
- Nové formy vědecké komunikace
- Technologie

Požadavky studentů

- Všudypřítomnost technologií a připojení k síti
- Dostupné dokumenty
- Služby v prostředí webu – dostupné 24/7
- Knihovna jako „pískoviště“, možnost experimentů
- Zábava & klid na práci a soukromí
- Konzultace a podpora na vysoké úrovni
- Poradenství v oblasti rozvoje informační gramotnosti

Příležitost k uchopení?

Nové prvky ve výuce

na všech úrovních vzdělávacího systému

(inquiry-based learning, research based learning)

- Nároky na pedagogy, studenty i knihovnu
- Obrovská příležitost pro informační vzdělávání
- Pestrá cílová skupina => široká paleta témat i forem
- Spolupráce nabídku témat ještě rozšiřuje 😊

Technologie v IV fungují

- Knihovna jako pískoviště (*sandbox*) – technologie se opět částečně stávají i předmětem IV
- Využití nových hardwarových i softwarových řešení pro zkvalitnění výuky; nové formáty, častěji videa
- Smartboard, iPod, iPad a spol. (*!!!Příklad: USC!!!*)
- Zapojení studentů, interakce (*clicker*)
- Nové komunikační kanály a služby 24/7

Kombinace služeb, technologií a prostor knihovny

“Learning commons”

- Otevřené a variabilní prostory
- Různé typy studoven
- Respektování různých stylů učení
- Prostor pro akademickou diskusi, upevnění pocitu komunity
- Fondy ustupují lidem 😊

Do knihovny z dálky ...

Studenti kombinovaných a distančních forem studia

- Omezená možnost osobní návštěvy knihovny
- Provozní doba knihovny
- Důraz na webové služby, e-learning
- Vzdálený přístup k aplikacím a zdrojům

Ohrožené skupiny

- Pestřejší skladba studentů
- „non-traditional“
- Sportovci
- Menšiny
- Sociálně slabší

Velký význam *first year experience*

Spolupráce

- Knihovny v kampusu
- Fakulty a instituty
- Writing Center
- Center for Academic Excellence
- Center for Teaching and Learning
- Střední školy

**Knihovny
University of North Carolina
(Chapel Hill)**

University of North Carolina

- www.unc.edu
- Státní univerzita – zřizovaná státem Severní Karolína
- R. 1789
- Několik kampusů
- Chapel Hill

- Přehled knihoven
- Organizační struktura
- Služby
- Personální zajištění
- Finanční zajištění
- *Přítomnost knihovnické školy*
- Webová prezentace:

<http://www.lib.unc.edu>

Knihovny v kampusu

- **3 hlavní knihovny:**

 - Davis Library

 - Undergraduate Library

 - Wilson Library

- Knihovny fakult a jednotlivých kateder

- Specializované knihovny (*např. Grant Resources*)

University librarian

=

„prorektor pro univerzitní knihovnu“

- Přímo podřízen rektorovi
- Účast na všech jednáních kolegia
- Účast na rozhodování o rozpočtu
- Knihovník (Ph.D.) – s manažerskými zkušenostmi
- Má svůj tým (vedoucí jednotlivých útvarů)

Personální otázky

- *Professional x paraprofessional*
- Jasné požadavky na kvalifikaci
- Vzdělávání (např. 1 kurz/semestr na UNC)
- Kariéerní řád
- Pravidelné hodnocení
- *Tenure* („Definitiva“) – jako u pedagogů (publikace aj.)
- Studenti (SILS i jiní), stážisté, krátkodobé spolupráce (projekty), dobrovolníci
- Konkurence – velký boj o místa

Financování

- Státní univerzita x soukromá univerzita
- Školné
- Granty
- „Friends of the Library“ – nadace
- Krácení rozpočtů – konsorcia!!!
- Marketing, hodnocení kvality knihoven, každoroční obhájení výdajů

Referenční služby

- Reference area = srdce knihovny
- Velký důraz (i na knihovnických školách)
- Reference librarian
- Subject librarian
- Dotazy všeho typu
- Osobní konzultace, email, telefon, chat, sms
- Omezené řešeršní služby
- Referenční služby vs. vzdělávání

Informační vzdělávání

- „*instructional services*“
- ucelený systém
- personální zajištění: koordinátor & tým
- využití studentů SILS - praxe
- kombinace různých forem: klasická výuka, materiály dostupné online, exkurze
- spolupráce s vyučujícími – komunikace, rezervace přednášek ...

Pro studenty

- Exkurze do knihovny
- Osobní konzultace („1-on-1“)
- Přednášky a semináře ve výuce
- Nástroje dostupné na www stránkách knihovny: „*web based tutorials*“
„*research guides*“
„*subject guides*“

Pro vyučující

- Exkurze do knihovny
- „*Course-integrated instruction*“
- Individuální konzultace
- Informační podpora výuky (online)
- Semináře šité na míru

A NA KONEC ...

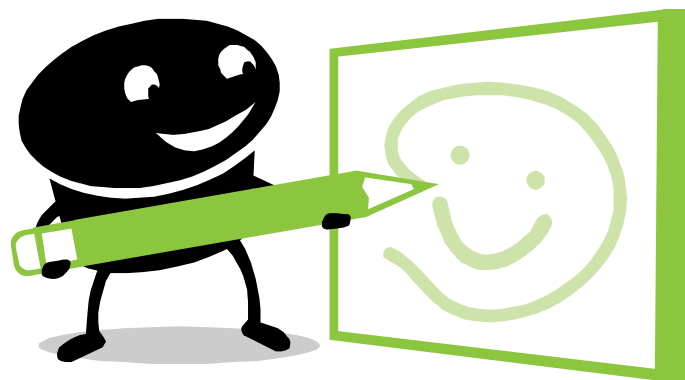
Vše pro blaho uživatelů

- Důkladná znalost uživatelů a jejich potřeb
- Vědět, čím procházejí
- Spolupráce s dalšími součástmi komunity
- Vstřícné služby, bohaté fondy 😊
- Rozmanité komunikační kanály

Ale především prostor pro setkávání, diskuse, konzultace, odpočinek i tiché studium.

Pevná pozice knihovny ...

- Rychlé reakce na potřeby uživatelů
- Upevnění pozice v rámci školy / komunity
- Argumenty pro obhajobu rozvoje knihovny, udržení rozpočtu apod.
- Aktuální situace umocňuje význam těchto otázek

DĚKUJI ZA POZORNOST 😊

hana.landova@ff.cuni.cz